

اشتهای بی پایان پادشاه

۶ مهر ۱۳۹۵ ساعت ۱۱:۲۵

از اولین اقداماتی که مجلس ایران پس از سرنگونی رضا شاه در سال ۱۹۴۱ انجام داد تصویب قانونی بود که به موجب آن درآمدهای نفتی از محل حق الامتياز شرکت نفت انگلیس و ایران تحت نظر وزارت مالیه قرار می‌گرفت و بخشی از بودجه معمول کشور محسوب می‌شد. به کمک گزارش‌های بسیار دقیق نفتی و مالی دیپلمات‌های آمریکایی مبلغ دقیق حق الامتياز را که شرکت نفت انگلیس و ایران به ایران پرداخت می‌کرد، و اینکه نهایتاً چه بلایی بر سر این پول می‌آمد، می‌دانیم.

جوان و تاریخ- کشکول

از اولین اقداماتی که مجلس ایران پس از سرنگونی رضا شاه در سال ۱۹۴۱ انجام داد تصویب قانونی بود که به موجب آن درآمدهای نفتی از محل حق الامتياز شرکت نفت انگلیس و ایران تحت نظر وزارت مالیه قرار می‌گرفت و بخشی از بودجه معمول کشور محسوب می‌شد. به کمک گزارش‌های بسیار دقیق نفتی و مالی دیپلمات‌های آمریکایی مبلغ دقیق حق الامتياز را که شرکت نفت انگلیس و ایران به ایران پرداخت می‌کرد، و اینکه نهایتاً چه بلایی بر سر این پول می‌آمد، می‌دانیم. بر اساس آمارهای موجود درباره نفت و گزارش‌های مفصلی که دیپلمات‌های آمریکایی و وابستگان نظامی این کشور به دست داده‌اند (سابقه حضور وابستگان نظامی آمریکا در ایران به سال ۱۹۲۲ باز می‌گردد)، می‌توان اعداد و ارقام دقیقی از خریدهای تسلیحاتی بین سال‌های ۱۹۲۸ تا ۱۹۴۱ به دست آورد. در واقع فقط کسر بسیار کوچکی از درآمد نفتی که به خرید سلاح تخصیص یافته بود خرج این مهم شد. شواهد مستندی وجود دارد که نشان می‌دهد از ۱۵۵ میلیون دلاری که بابت حق الامتياز نفت پرداخت شد، حداقل ۱۰۰ میلیون دلار آن را رضا شاه به جیب زد. برای درک بزرگی این مبلغ در آن زمان همین قدر کافی است که بدانیم کل ظرفیت وام‌دهی بانک واردات-صادرات آمریکا در سال ۱۹۳۹ در حدود ۱۰۰ میلیون دلار بوده است. سفارت آمریکا از همان ابتدا به این مسئله مظنون بود که درآمدهای نفتی ایران به حساب‌های شخصی رضاشاه سرازیر می‌شود. هارت، وزیر مختار آمریکا، در همان سال ۱۹۳۱ هم که خبر واریز سپرده «بیش از یک میلیون» پوندی به حساب شخصی رضاشاه در لندن را به وزارت امور خارجه ارسال می‌کرد، می‌دانست که چنین مبلغ هنگفتی فقط می‌تواند از محل درآمدهای نفتی آمده باشد. لوییس جی. دریفوس پسر، وزیر مختار آمریکا در تهران در طول سال‌های ۱۹۴۰ تا ۱۹۴۴، نیز مشکوک بود که حداقل ۱۰۰ میلیون دلار از درآمدهای نفتی ایران به حساب‌های شخصی رضا شاه سرازیر شده است. دریفوس با تأسف اشاره می‌کند که کسی درباره سهام و اوراق قرضه شاه سابق در آمریکا و اروپا سخنی نگفته است. علاوه بر این، مقامات ایرانی چندان هم از حقایق بی‌اطلاع نبودند. چنانکه اشاره رفت، مجلس ایران بلافاصله پس از سقوط رضا شاه قانونی برای نظارت بر درآمدهای نفتی به تصویب رساند. در طول سال‌های ۱۹۲۷ تا ۱۹۴۱، دولت ایران

هیچ نظارت و یا دسترسی‌ای به درآمدهای نفتی نداشت، و همه آن در دست شخص رضا شاه بود. همین امر رضا شاه را قادر ساخت تا بیشتر درآمدهای نفتی ایران را به حساب‌های شخصی‌اش در اروپا و آمریکا منتقل سازد. به لطف دخالت اداره آگاهی فدرال آمریکا، اف. بی. آی، در یکی از موارد، اسنادی بجای مانده است که حکایت از سردرآوردن درآمدهای نفتی ایران از بانک‌های سوئیس دارد. این پول به خرید سلاح از ایالات متحده اختصاص یافته بود. اسناد وزارتخانه‌های خزانه‌داری و امور خارجه آمریکا نشان می‌دهد که شاه مبلغ هنگفتی از این پول را مخفیانه به بانک‌های سوئیس سپرده بود. غارت درآمدهای نفتی ایران با اطلاع و همدستی کامل دولت انگلیس صورت می‌گرفته چرا که بیشتر این پول در بانک‌های لندن نگهداری می‌شد. نکته اینجاست که وقتی انگلیس خودش مشغول غارت گسترده نفت ایران بود، نمی‌توانست انتظار خویشتنداری از شریکش را داشته باشد. علاوه بر این، حالا بهتر می‌فهمیم که چرا رضا شاه در سال ۱۹۴۱ به آن سرعت تسلیم انگلیسی‌ها شد و با یک کشتی انگلیسی از ایران رفت: برای حفظ ثروت ۲۰ تا ۳۰ میلیون پوندی خود در لندن.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۱۹۹۳۴/پادشاه-پایان-بی-اشتها/۱۹۹۳۴>